

נקודה של חינוך

במה לנושאי חינוך להורים ומחנכים

על פי דרכו

כוח הרצון הפנימי

"ריצה" היא משורש "רצון".

ילד רץ כאשר הוא מקבל שדר של **שביעות רצון** מהסביבה.

ילד רץ גם כאשר הוא פועל **מכוח רצונו הפנימי, לפי כוחותיו וטבעיו**, ולא כשמאלצים אותו לפעול עם כוחות של אחרים.

הורים שיתרגלו לשמוח עם כל ילד **לפי מה שהוא**, יופתעו לראות את עלייתו הגדולה של ילדם.

כשילד חש שביעות רצון אמיתית של הוריו כלפיו, הוא "מקבל כנפיים"... לפתע הוא משכיל ומצליח לעודד את הכוחות הרדומים שלו ולהוציאם מהכוח אל הפועל.
(הרב יצחק לורינג / "חנוך לנער על פי דרכו - במידות", בינת המידות, עמ' 203)

"אשר בנינו כנטיעים מגודלים" - ילד הוא כמו עץ. לנטע צעיר קושרים מקל ישר, שיצמח לפי המקל..

כל ילד בקטנותו צריך מקל לתומכו ולסעדו, אולם בגדלותו עלול המקל לשבור את חוט השדרה לשניים...

יש להיזהר שלא לנסות לשנות את טבעיו של התלמיד או הילד.

לכל אחד התפקיד שלו משמים, וגם הכישרונות והמידות שלו המה בהתאם לתפקידו. יש לנתב את התנהגותו, לשפרה ולרוממה, אבל **לא ללכת נגד טבעו**.

משל לנחל הזורם בעוצמה, מאיים לשטוף את השדה. השוטה ינסה לעצור את זרימת המים, יעמיד סכרת מעצים ואבנים, עד שיתגברו המים ויפרצו בכוח בכפל כפליים.

ואילו החכם ינתב את ערוץ המים לאפיקים הנכונים מחוץ לגבולות השדה, ואז לא רק ששדהו לא תינזק, אלא הוא יוכל להשקות אותה ממי הנחל הזורמים בגבוליה סביב.

(הרב יצחק לורינג / "חנוך לנער על פי דרכו - במידות", בינת המידות, עמ' 201, 203)

טבעם של נערים

אמר רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל, כי אחת מן הסיבות לכך שיש היום נערים רבים שפרצו את כל הגדרים, היא מפני שאין נותנים לילדים לשחק. עלינו להכיר בנעירותו של הילד, וחלק מהנעירות היא הרצון לשחק. אין למנוע ממנו דבר טבעי זה, ויש לאוהבו גם כשמתנהג בנעירותו - "כי נער ישראל ואוהבהו" - **הנעירות היא הרצון לשחק**.

וסיפר בעל המעשה:

ביום אחד עליתי עם רבנו את העלייה ברחוב וילקומירר וילדיי השתובבו, עלו וירדו את העלייה הלך וחזור, והרגשתי לא נעים. כאשר עברו הילדים לידי אמרתי להם להפסיק להשתובב. שמע רבנו ואמר לי: "מה אתה רוצה מהם, הרי הם ילדים, וכל זמן שאינם עוסקים בדברים מסוכנים או פוגעים בחבריהם, לא צריכים למנוע מהם."

עוד נשאל פעם, על ילד שקופץ הרבה על השולחנות ומטפס על כל דבר בבית, האם למנוע זאת ממנו לחלוטין. ענה על כך שאין למנוע זאת ממנו, אך ללמדו שלא לעשות דברים מסוכנים.

ואז שאלוהו: הרי הילד הזה כשהוא ב"חדר" אינו משתולל עד כדי כך, ואם כן, זהו סימן שהוא יכול להתנהג כרגיל ולא להשתולל כך. אמר להם רבנו: **אדרבה, מכיוון שב"חדר" אינו מוציא את כוחו ומרצו, הרי שבבית הוא זקוק להוציא יותר מרץ**.
(קונטרס "דבר זה רבנו הגדול אמרו", עמ' 22)

פיתוח טבעו של הילד

חינוך הבנים - הכוונה בכך היא **לגדל ולפתח את טבעו והכשרתו של הילד**, שנמצאה בו במידה קטנה או בכוח ובהעלם לבד ולגלותה.

וכיוון שאיש הישראלי עוד בילדותו רוח ד' נשמת ש-ד-י טמונה וגנוזה בו, צריכים לגדל ולחנך אותו להוציאה, לגלותה ולהפריחה - והיה ליהודי נאמן עובד את ד', בתורתו מעצמו יחפץ, ומדרכו גם כי יזקין לא יסור.

(הרבי מפיאסצ'נה הי"ד / חובת התלמידים, "שיח עם המלמדים ואבות הבנים")

לכל תכונה יש תפקיד

בעיצומם של ימי ה"שבע ברכות" של מרן הרב מפוניבז' פנה אליו חמיו, גאב"ד וילקומיר, ושאלו: הלא הבורא חנן אותך במוח גאוני נדיר. ברור לי כי אם תפרוש מכל ענייני העולם תזכה לצמוח גאון כדוגמת ה"שאגת אריה". מדוע אני שומע עליך, חתני האהוב, כי כבר בתוך השבע ברכות הלכת לבדוק את כשרות המקווה?

ענה הרב מפוניבז': כל אדם נברא עם כוחות משלו. מכיר אני בנפשי הסוערת, כי אם יסגרו אותי בחדר מלא ספרים, בו אוכל ללמוד יומם ולילה כאשר אני אוהב, ולא אצל כלל חוצה מהחדר, הרי שחלילה וחס אגיע בסופו של דבר לשבור את החלונות...

בשעתו ודאי נצטערו על כך גם הרב מפוניבז' וגם חמיו, מה זאת הטביע הקב"ה בקרבו סערת נפש עזה כל כך... ואולם היום אנחנו מבינים כי קורא הדורות מראש יעד לו את התפקיד הגדול של בנין עולם הישיבות לאחר החורבן הנורא, ובהתאם לכך נברא באופן הראוי המתאים לעבודת הקודש הכבירה הזאת. כל יודעיו ומכריו עמדו נפעמים ומשתוממים כשהקים מחדש את פוניבז' ממסד ועד טפחות, מאין לו הכוחות והמרץ הבלתי נתפסים בשכל אנוש...

(דברי הגרש"ז אירבך זצ"ל / בינת המידות, עמ' 202)